

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ НАЗВ АРТЕФАКТІВ ЗА МЕТАФОРИЧНОЮ МОДЕЛЛЮ «АРТЕФАКТ – АБСТРАКЦІЯ»

Буранова А. В.

*кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри методики викладання іноземних мов
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-3849-0944
alina_mikitenko@ukr.net*

Ключові слова: *метафора,
метафоричне перенесення,
метафоричне моделювання,
артефакт.*

Статтю присвячено переосмисленню назв артефактів, що відбувається за метафоричною моделлю «артефакт – абстракція» на основі подібності за ознакою в українській, німецькій та англійській мовах. Питання семантичного розвитку продовжує залишатись актуальним у сучасній лінгвістичній науці. Найчастіше увага приділяється вивченню метафори як одному з механізмів набуття назвами переносного значення. Незважаючи на те, що метафорі, як найпродуктивнішому креативному засобу збагачення мови, присвячена велика кількість наукових праць, мовознавці продовжують активно вивчати цей семантичний процес. Установлено, що метафора має здатність створювати схожості між різними об'єктами. Когнітивно-дискурсивна парадигма відкрила можливості для дослідження метафоричного моделювання, яке дало змогу виявити моделі семантичного розвитку лексем та проаналізувати особливості образно-асоціативного мислення носіїв української, німецької та англійської мов. У ході дослідження виявлено назви артефактів, які є компонентами сталих виразів української, німецької та англійської мов. Артефактом є будь-який штучно створений предмет, що несе у собі відбиток людського духу, оскільки такий предмет створюється у культурі, яка його породжує та несе певний таємний зміст. Виявлені переносні значення назв артефактів, що відбуваються за допомогою метафоричної транспозиції на основі подібності за ознакою, характеризуються як подібностями, так і відмінностями в українській, німецькій та англійській мовах. Схожості в набутті назвами артефактів переносного значення полягають у певному збігові фрагментів реального світу в різних культурах, оскільки для людини характерна здатність однакового сприйняття об'єктивного світу, що має психічне підґрунтя. Виявлені відмінності пояснюються властивостями асоціативного механізму різних мовних свідомостей, що вказують на специфіку національно-образної картини світу та розкривають її унікальність. Вибір мотиваційної ознаки, що стала основою перенесення, показав, що шляхи пізнання дійсності у кожній лінгвокультурній спільноті різні.

REINTERPRETATION OF ARTIFACT NAMES IN THE METAPHORICAL MODEL “ARTIFACT – ABSTRACTION”

Buranova A. V.

Candidate of Philological Sciences,

Assistant Professor at the Department of Foreign Languages Methodology

National Pedagogical Dragomanov University

orcid.org/0000-0002-3849-0944

alina_mikitenko@ukr.net

Key words: *metaphor, metaphorical transfer, metaphorical modeling, artifact.*

The article is devoted to reinterpretation of the artifacts' names. It comes according to metaphorical model “artifact – abstraction” on the basis of similarity in feature in Ukrainian, German and English languages. The issue of semantic development continues to be relevant in modern linguistics. Most often, attention is paid to the study of metaphor as one of the mechanisms of acquisition of figurative names. Despite the fact that a large number of scientific works are devoted to metaphor as the most productive creative means of language enrichment, linguists continue to study this semantic process energetically. Metaphor has been found to have the ability to create similarities between different objects. The cognitive-discursive paradigm opened the door for the study of metaphorical modeling that allowed identifying and analyzing the features of figurative-associative thinking of native speakers of Ukrainian, German and English. The study revealed the artifacts' names that are components of fixed collocation in Ukrainian, German and English. An artifact is any artificially created object that bears the imprint of the human spirit, because such an object is created in the culture that generates it and has a certain secret meaning. The figurative meanings of the artifacts names that occur through metaphorical transposition on the basis of similarity by feature are characterized by both similarities and differences in the Ukrainian, German and English languages. The similarities in the acquisition of figurative meaning by artifacts name are in a certain coincidence of fragments of the real world in different cultures, because a person is characterized by the ability to have the same perception of the objective world, and it has a mental basis. The revealed differences are explained by the properties of the associative mechanism of various language consciousnesses which indicate the specificity of the national-figurative world view and reveal its uniqueness. The choice of motivational trait that became the basis of the transfer showed that the ways of reality perception in each linguistic and cultural community are different.

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістична наука характеризується постійним інтересом до семантичного розвитку лексем, а саме творення їх переносних значень у різних мовах світу. Такі дослідження дають змогу виявити схожості та відмінності, що відбивають національні стереотипи образно-асоціативного мислення певної лінгвокультурної спільноти. Одним з механізмів набуття найменуваннями переосмислення є метафора, яка дотепер потребує детального вивчення. О.О. Тараненко пояснює метафору як семантичний процес, у якому форма мовної одиниці чи оформлення мовної категорії переноситься з одного референта на інший на основі подібності останніх у разі відображення свідомості того, хто говорить [1, с. 108].

Інша дослідниця О.О. Селіванова називає метафору найпродуктивнішим креативним засобом збагачення мови, виявом мовної економії, який характерний використанням знаків однієї концептуальної сфери на позначення іншої, схожої на неї в певному відношенні [2, с. 97]. Творення, декодування та розуміння метафори є процесами узагальненого людського мислення [3, с. 9]. Метафора спроможна помічати та створювати схожість між різними індивідами та класами об'єктів. Ця її здатність відіграє значну роль у практичному та теоретичному мисленні, тому є тією зброєю, яка дає поштовх розвитку думки [4, с. 15].

У межах когнітивно-дискурсивної парадигми сучасної лінгвістики набула поширення мето-

дика метафоричного моделювання (А.Н. Баранов, Ю.М. Караулов, О.Н. Кондратьєва, Ю.В. Кравцова, Н.О. Мішанкіна, В.М. Телія, А.П. Чудінов та ін.). Моделювання уможливило проведення аналізу метафоричних транспозицій найменувань для виявлення особливостей образно-асоціативного мислення носіїв української, німецької та англійської мов.

Мета статті. Мета статті полягає у дослідженні назв артефактів, переносне значення яких утворилось за метафоричною моделлю «артефакт – абстракція» в українській, німецькій та англійській мовах. Поставлена мета вимагає вирішення таких завдань: виявити найменування артефактів, що отримали переносне значення на основі подібності за ознакою у трьох мовах за метафоричною моделлю «артефакт – абстракція»; встановити подібності та відмінності метафоричних переосмислень у трьох мовах для розкриття особливостей образного мислення носіїв досліджуваних мов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для аналізу були використані назви артефактів, які є компонентами сталих виразів української, німецької та англійської мов. Під артефактом розуміємо будь-які штучно створені предмети. Ми поділяємо думку про те, що предмети несуть у собі відбиток людського духу, тобто виступають як предмети духовної активності людини. Цей смисл, який люди створюють та надають предметам, існує не в самому предметі, а в культурі, що його породила. Саме тому немає нічого дивного в тому, що значення одного і того ж предмета може відрізнятися у різних культурах [5].

У ході дослідження були проаналізовані лексеми на позначення артефактів, переносне значення яких утворилось на основі подібності за ознакою. Зафіксовано, що метафоричні перенесення характеризуються як схожостями, так і відмінностями переосмислень у трьох мовах. Розглянемо приклади безеквівалентності метафоричних перенесень.

Лексема на позначення харчового продукту *сіль* в українській мові має переносне значення «суть», «смысл» чого-небудь: *Зоя й тоді не зрозуміла, в чому сіль тих віршів* [6]. Мотиваційною ознакою, яка покладена в основу метафоричної транспозиції, є «сутність» як важливий складник кожної страви. Як зазначається у «Словнику символів культури України», символічне значення харчового продукту мотивується його надзвичайно важливою роллю у житті людини [7, с. 750]. Утворення названих компонентів значення за такою метафоричною моделлю характерне безаналоговістю стосовно німецької та англійської мов.

Українська назва *труна* використовується на позначення «смерті». Механізмом виникнення

такої трансформації є метафорична транспозиція, в основі якої – подібність за ознакою «припинення існування», оскільки артефакт використовується для поховання померлих людей: // *перен. Смерть. Як не живеш, а усе ж труни не минеш* [6]. У німецькій та англійській мовах не було зафіксовано переносного значення за цією моделлю.

Назва *сходи* та найменування *щабель* позначають в українській мові певний «етап». Передумовою виникнення першої метафори є подібність за властивістю «послідовність», оскільки кожен елемент артефакту можна розглядати як деяку стадію. Слід зазначити, що це найменування завжди використовується у формі множини, а транспозиція є безаналоговою стосовно німецької та англійської мов. *Сходи – 3. перен. Етапи, стадії розвитку чого-небудь. Вони (В. Белінський, О. Герцен, М. Чернишевський, М. Добролюбов) ніби знаменують сходи, якими йшла вперед і вгору революційно-демократична думка Росії* [6]. Друга метафора утворилася на основі подібності за ознакою «послідовність», оскільки артефакт є складовою частиною драбини та характеризується послідовним досягненням мети. *3. перен. Етап, стадія розвитку, здійснення чого-небудь; Говорив (Павло) це таким тоном, що треба було догадуватись, буцім він переступив уже перші щаблі до письма; Щаблі життя. У вчителів вони вимірюються отими ключами: одні прилітають дзвінкогосолою малечою у вересні, другі, вже дорослі, назавжди відлітають з рідного гнізда...; Соціалізм і комунізм – це не дві різні суспільно-економічні формації, а два щаблі однієї формації; / / Становище, рівень, на якому перебуває, якого досягає хто-, що-небудь; (Магістер): Ідімо далі: ви в своєму хисті щаблів найвищих досягли колись...; Ми вважаємо, що переклад з будь-якої мови на будь-яку мову принципово можливий, – незалежно від того, на якому щаблі розвитку та чи інша мова стоїть* [6].

В англійській мові нерівнозначністю семантики характерна назва артефакту *torch* «факел», яка позначає «кохання»: *5. Longstanding unrequited romantic feelings for a person* «довгоочікувані невзаємні романтичні почуття до людини»; *My torch for her has finally gone out* «моє кохання до неї нарешті згасло» [8]. Мотиваційною ознакою стала «полум'яність», яка образно кажучи вирізняє кохання поміж інших відчуттів. Безаналоговістю переносного значення характерна також англійська назва *salad* «салат», яка використовується на позначення «асортименту», на основі подібності за ознакою «різноманітність» [9]. В українській та німецькій мовах безаналогового значення зафіксовано не було.

Еквівалентність переносних значень в українській, німецькій та англійській мовах трапляється частіше, ніж безаналоговість. Наведемо деякі приклади.

Аналогове переносне значення у досліджуваних мовах має найменування укр. *хліб* / нім. *das Brot* / англ. *bread*, що позначає «заробіток»: пор. укр. 4. *перен. Засоби до існування; заробіток. – Коли людина має цікаву роботу,.. коли вона не має побоювань про завтрашній хліб, фізично здорова...* [6]; нім. 2. *Lebensunterhalt* «засоби існування»; *der Jugendliche isst schon sein eigenes Brot (= verdient sich seinen Unterhalt selbst)* «молодий хлопець вже самостійно їсть свій хліб (= заробляє самостійно на існування)»; *wes Brot ich ess(e), des Lied ich sing(e)* (= *bei wem ich mein Geld verdiene, den lobe ich* [10] «чий хліб я споживаю, пісню тієї людини я співаю (= у кого я заробляю гроші, того я вихваляю)»; англ. 3. *a. Means of support; livelihood* «засоби існування; заробіток»; *b. Slang Money* «сленг гроші» [8]; *his day job puts bread on the table* «його робота вдень приносить заробіток на стіл»; *I don't have the bread to buy a new bike* «у мене не має грошей, щоб купити новий велосипед»; *The uncreative tell the creative what to do because they want the bread* «Не креативний каже креативному що робити, оскільки вони хочуть заробітку» [9]. Мотиваційною ознакою метафоричного перенесення є «життєва необхідність», якою характеризується харчовий продукт.

Метафоричне перенесення «неволя», «залежність» має в досліджуваних мовах найменування артефакту ланцюг. Мотиваційною ознакою перенесення є «обмеженість», оскільки артефакт обмежує дії та зумовлює залежність. Важливою особливістю є те, що такі синонімічні назви, як укр. кайдани та пута, також отримали зазначені переносні значення: пор. ланцюг – 3. *мн., чого, які, перен. Те, що сковує волю, свободу, пригнічує кого-, що-небудь. Час не стояв. Промайнула воля, поламала ланцюги віковічні; Сини Міцкевича, Словацького, Шопена, Сини Коперника, заковані сини! Рвіть ланцюги тяжкі!* [6]; кайдани – 2. *перен. Те, що зв'язує людину, позбавляє її волі. Поховайте та вставайте, Кайдани порвіть і вражою злою кров'ю Волю окропіте; [Річард:] Що ж, я досяг, чого хотів, – я вільний. Розбив усі кайдани свого серця і серце вкупі з ними; – Нам нічого втрачати, хіба що кайдани!; Вільне від кайданів догматизму, наше літературознавство здатне вже розв'язувати такі завдання, за які раніше не бралось* [6]; пута – // *чого, які, перен. Те, що зв'язує, сковує, позбавляє свободи людину, суспільство і т. ін. Уквіт народів, що скинув рабства пута; Нова людина повністю буде вільна від пут приватновласницької моралі, психології, ідеології* [6].

На позначення української назви *ланцюг* використовуються номінації нім. *die Kette* / англ. *chain*. Їхні переносні значення характеризуються рівноцінністю стосовно української назви: пор. нім. *bildlich Joch, Knechtschaft* «образно ярмо, кабала»; *die Ketten der Sklaverei* «ярмо рабства»; *seine Ketten abschütteln, abwerfen* «звільнитися від залежності»; *sich aus seinen Ketten befreien* «звільнитися від його залежності»; *das russische Volk musste jahrhundertlang in Ketten leben* «російський народ повинен був століттями жити у неволі» [10]; англ. *workers secured by the chains of the labour market* «робітники охороняються ланцюгами ринку праці»; *Do the work, stay in the shadows, accept what you are given and never think of organizing to challenge the structure that holds you in chains* «Робіть роботу, залишайтеся у тіні, приймайте те, що вам дано, і ніколи не думайте про організацію, щоб кинути виклик структурі, яка тримає вас у ланцюгах» [9].

Німецька номінація *die Fesseln* застосовується на позначення двох українських найменувань – кайдани та пута. Образно назва позначає *zwanghafte Bindung* «вимушений зв'язок», *die Fessel der Ehe, des Berufes* «пута шлюбу, професії»; *Wie konnte ich hoffen, die Fesseln zu zerreißen, die mich an Nina binden?* «Як я міг сподіватися, розірвати кайдани, які зв'язували мене з Ніною?» [10]. У англійській мові була зафіксована більша кількість номінацій. Так, англ. назви *fetters, shackles* є відповідниками лексем кайдани та пута: пор. *fetters – I. I A restraint or check on someone's freedom to act* «обмеження або перешкода на чинсь свободу дій»; *They should be freed from the political fetters and given full freedom to act impartially* «вони повинні бути звільнені від політичних обмежень та мати повну свободу діяти об'єктивно»; *There are now new fetters on some of our freedoms, most we don't notice till we run into them* «На деяких наших свободах з'являються нові перешкоди, більшість з яких ми не помічаємо, поки з ними не зіткнемося» [9]; *shackles – I. I A situation or factor that restrains or restricts someone or something* «ситуація або фактор, що стримує або обмежує когось або щось»; *These are the people who yearn to get away from the shackles of the mouse and the motherboard* «це ті люди, які намагаються звільнитися від кайданів миші та материнської плати» [9].

За допомогою цієї метафоричної моделі в усіх досліджуваних мовах лексема укр. *драбини* / нім. *die Leiter* / англ. *ladder* отримала переносне значення «ієрархії». Передумовою виникнення перенесення є подібність за властивістю «послідовність», якою відзначається розташування поперечин артефакту: пор. укр. 4. *перен. Мариня була в сімейній ієрархічній драбині на останньому щаблі; Це був один з обдарованих фахівців уже нової генерації, який вийшов в інженери безпосе-*

редньо з цеху і який швидко зростає, різко піднімаючись узору по драбині керівних посад [6]; нім. *er steht auf der Leiter der höchsten Macht* «в ієрархії верхньої влади він стоїть на найвищій жердині» [10]; англ. *1.1 A series of ascending stages by which someone or something may progress* «низка етапів, на основі яких хтось або щось може прогресувати»; Muslims have begun to ascend the ladder in politics, business and the media «мусульмани почали підніматися по ієрархічній драбині у політиці, бізнесі та медіа»; This email was from an inspector, who I think is higher up the police ladder than an officer «цей лист був від інспектора, який, я думаю, вище поліцейської ієрархічної драбини, ніж офіцер» [9].

Найменування артефакту укр. *porig* / нім. *die Schwelle* / англ. *threshold* має такі переносні значення, як «початок», «межа». Обидва значення утворені на основі механізму метафоричної трансформації, однак мотиваційні ознаки перенесення різняться. Якщо у першому випадку мотиваційною ознакою виступає «першочерговість», оскільки під час відвідування оселі спочатку переступають саме поріг, то мотиваційною ознакою другого переносного значення є «відмежованість» через те, що предмет відокремлює будівлю від зовнішнього світу. Переносне значення «початок» реалізується в досліджуваних мовах у такий спосіб: пор. укр. 2. *чого, перен. Початок, переддень чого-небудь; Господня воля на першому ступні, на порозі її життя стріла її гіркою долею; Невже і в її маленьке серце поступало кохання? Чи вона тільки дихає чарами любові, ще не знаючи її, як це буває на порозі юності?* [6]; нім. 4. *an der Schwelle des Jahres* *gehoben, übertragen unmittelbar am Beginn des Jahres* «(на порозі року) високий стиль, перен. безпосередньо на початку року»; *an der Schwelle seines Berufslebens, des Erwachsenseins* «на початку його професійного життя, дорослості»; *er steht auf der Schwelle des Greisenalters* «він перебуває на порозі старості» [10]; англ. *1.1 A point of entry or beginning* «точка входу або початку»; *We are on the threshold of a new historical event: Bulgaria's accession to the European Union* «ми знаходимося на порозі нової історичної події – приєднання Болгарії до Європейського Союзу» [9].

Наведемо приклади актуалізації переносного значення «межа» для найменування поріг в українській, німецькій та англійській мовах: укр. / / *Крайня межа чого-небудь. Поріг дитинства вона вже переступила, не дитина* [6]; нім. *die Schwelle des Bewusstseins* «межа пізнання»; *Er ... ist ihr bis an die Schwelle des Verderbens gefolgt* «він слідував за нею до межі загибелі» [10]; англ. 3. *the starting point of an experience, event, or venture: on the threshold of manhood* «відправний пункт досвіду,

події чи справи: на порозі мужності»; 5. *a level or point at which something would happen, would ease to happen, or would take effect, become true, etc.* «рівень або точка, у якій щось відбудеться, або перестане відбуватися чи ввійде у дію, стане дійсним тощо» [8], *This is the threshold at which workers start to pay income tax* «це межа, за якої робітники починають сплачувати прибутковий податок» [9].

В опрацьованих матеріалах зафіксовані еквівалентні переносні значення для найменування укр. *сіль* / нім. *das Salz* / англ. *salt*. У досліджуваних мовах номінація використовується на позначення «гостроти» та «дотепності»: пор. укр. 3. *перен. Те, що надає гостроти словам, висловлюванням; дотепність; Коли який жарт надто часто повторяти, то він втрапить свою сіль, се треба пам'ятати юмористам (гумористам); Входять гості, От буйна сіль тонкої злості Розмову приправляє їм; – Крутиться (корчмар), мов той в'юн! – додав хтось слово пополам із сіллю* [6]; нім. *das Salz der Ironie* «дотепність іронії»; *Der Text ist einfach zu trocken. Es fehlt das Salz der Ironie* «текст просто занадто сухий. Не вистачає іронічної гостроти» [11]; англ. *1.1 literary Something which adds freshness or piquancy* «щось, що додає свіжості та гостроти/пікантності»; *he described danger as the salt of pleasure* «він описав небезпеку як гостроту насолоди» [9]; 7. *Sharp lively wit* «різка виразна дотепність» [8]. Мотиваційною ознакою метафоричного перенесення стала «гострота», яка притаманна харчовому продукту та яка характеризує людей з гарним почуттям гумору.

Подібність компонентів значення зафіксовано для українського найменування *пиріг* та аналогічної англійської назви *cake*. В українській мові лексема використовується на позначення «матеріального забезпечення», «наживи»: // *перен. Джерело матеріального благополуччя або наживи; Йому, як вправному юрисконсульту солідної установи, не раз таки перепало від солодкого пирога* [6]. Для англійської мови характерне переносне значення «гроші»: *1.1 British. The amount of money or assets available to be divided up or shared* «грошей або активів, які можуть бути розподілені» [9].

Українська номінація та відповідне англійське найменування *garland* мають у обох мовах переносне значення «антологія», якою позначається «збірка вибраних творів одного жанру (перев. віршів) різних авторів» [6]. Пор. укр. 3. *перен. Низка пісень, оповідань і т. ін.; Хоровий ансамбль... проспівав цілий вінок власних пісень* [6]; англ. *He put together a 'Garland' of privately printed verses by distinguished poets* «він поклав разом «Вінок» приватних віршів видатних поетів» [9]. Передумовою виникнення такого перенесення, ймовірно, стала подібність за ознакою «збірний». До складу вінка

входять різні квіти, так само вірші чи пісні – складова частина антології.

Висновки. Дослідження дало змогу виявити та зіставити переносні значення, які набувають назви артефактів за допомогою метафоричної транспозиції. У ході дослідження були зафіксовані як схожості, так і відмінності метафоричних перенесень, які відбулись на основі подібності за ознакою. Спорідненість образних мовних кар-

тин світу пояснюється особливостями психічного сприйняття об'єктивного світу та частковим збігом фрагментів реального світу. Натомість розбіжності в асоціативному мисленні різних етнокультур вказують на їх унікальність.

Перспективами подальших досліджень є виявлення та порівняльний аналіз переносних значень назв артефактів за іншими метафоричними моделями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тараненко А.А. Языковая семантика в ее динамических аспектах : монография. АН УССР. Институт языковедения им. А.А. Потебни. Киев : Наукова думка, 1989. 256 с.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля. 2006. 716 с.
3. Дудченко М.Н. Поэтическая метафора и способы ее воссоздания в украинских стихотворных переводах (на материале украинских стихотворных переводов англоязычной поэзии) : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки». Киев, 1974. 31 с.
4. Арутюнова Н.Д. Метафора и дискурс. Теория метафоры. Москва, 1990. С. 5–32. URL: <http://www.philology.ru/linguistics1/arutyunova-90.htm> (дата звернення: 15.07.2020).
5. Артефакт. URL: <http://www.artap.ru/cult/artefactum.htm> (дата звернення: 15.08.2020).
6. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/sum> (дата звернення: 7.08.2020).
7. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, В.В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гаврищенко В.М., 2015. 912 с.
8. Dictionary. Encyclopedia and Thesaurus. URL: www.thefreedictionary.com (дата звернення: 16.07.2020).
9. English Oxford Living Dictionaries. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/> (дата звернення: 16.08.2020).
10. Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache. URL: <https://www.dwds.de/> (дата звернення: 19.08.2020).
11. Schemann H. German-English Dictionary of Idioms. 1995. 1253 p.

REFERENCES

1. Taranenko, A.A. (1989). Jazykovaja semantika v ee dinamičeskikh aspektah [Linguistic semantics in its dynamic aspects] Monografija. AN USSR. Institut jazykovedenija im. A.A. Potebni. Kyjiv: Naukova dumka. 256 s. [in Russian].
2. Selivanova, O.O. (2006). Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia [Modern linguistics: terminological encyclopedia]. Poltava: Dovkillia. 716 s. [in Ukrainian].
3. Dudchenko, M.N. (1974). Pojetičeskaja metafora i sposoby yeye vossozdanija v ukrainskih stihotvornyh perevodah [Poetic metaphor and ways to recreate it in Ukrainian poetic translations] (na materiale ukrainskih stihotvornyh perevodov anglojazyčnoj poezii): avtoref. diss. na soiskanie uch. stepeni kand. filol. nauk : spec. 10.02.04 “Germanskije jazyki”. Kyiv. 31 s. [in Russian].
4. Arutjunova, N.D. (1990). Metafora i diskurs [Metaphor and discourse]. Teorija metafory. Moskva. S. 5–32. Retrieved from: <http://www.philology.ru/linguistics1/arutyunova-90.htm> [in Russian].
5. Artifact. Retrieved from: <http://www.artap.ru/cult/artefactum.htm> [in Ukrainian].
6. Slovnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]. Retrieved from: <http://sum.in.ua/s/sum> [in Ukrainian].
7. Entsyklopedyčnyj slovnyk symvoliv kultury Ukrainy [Encyclopaedical dictionary of the signs of Ukrainian culture] / za zag. red. V.P. Kotsura, O.I. Potapenka, V.V. Kuybidu. 5-e vyd. Korsun-Shevčenkivskij: FOP Gavrychenko V.M., 2015. 912 p. [in Ukrainian].
8. Dictionary. Encyclopedia and Thesaurus. Retrieved from: www.thefreedictionary.com.
9. English Oxford Living Dictionaries. Retrieved from: <https://en.oxforddictionaries.com/>.
10. Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache. Retrieved from: <https://www.dwds.de/>.
11. Schemann, H. (1995). German-English Dictionary of Idioms. 1253 p.